

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

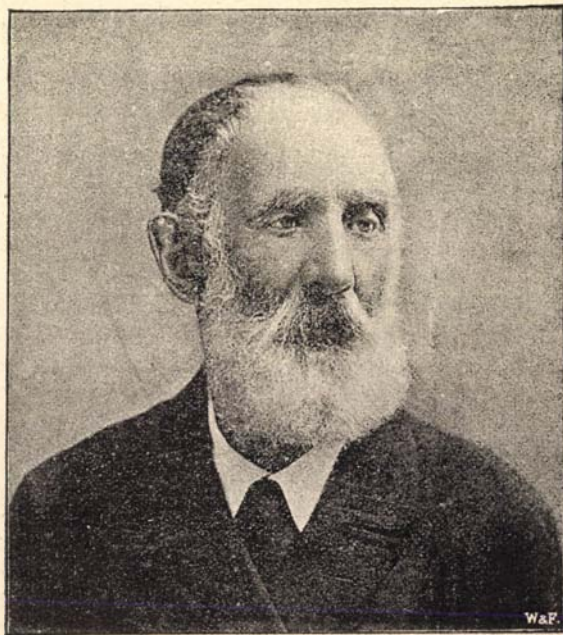
A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára: 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

Gyöngyösy István.

Egy éve már, hogy nincsen körünkben az a kedves öreg unitárius lelkész, a kit Erdélyben minden unitárius ismert. Élénk, munkás és nagyra törő volt mind végig. Az unitárius vallás volt üdve és élete mindig és mindenütt, de leginkább a szószéken. Még

nyolczvan éves korában is kész lett volna, ha püspöke rendeli, kimenni missionariusnak, s minden lehető alkalmat megragadott, hogy imádkozhassék vagy szónokoljon. Mind végig szép csengő hangja volt s azzal pótolni tudta külömben igénytelen természetét. Beszédeibe hev, elmésség és buzgóság váltakoztak sa azért mindig hatásuk volt. Liberalis gondolkozású volt s az egyház kormányzását ilyen irányban igyekezett terelni. A központtal szemben örömet vállalkozott az ellenzéki vezérszerepre is.

Az egyházban sok érdemet szerzett, kivált szónoklataival, s emlékezetes marad az a ténykedése, hogy a Dávid Ferencz Egylet megalapításában, mint korelnök, részt vett. Az egyletet mind végig híven ápolta; s az Unitárius Közlönyben, jegyzeteiből sok becses adat jelent meg.

1894 szeptember 11-én hunyt el. Tevékeny munkásságával több érdemet szerzett arra, hogy életét megismertessük. Adatainkat saját jegyzeteiből vesszük.

Gyöngyös István született 1809 május 29-én. Apai gondos nevelés alatt 1818-ban iskolai tanulását megkezdte a székelykereszturi középiskolában.

Gyenge testi állapota miatt szinte két évet vesztett, s később is sokszor betegeskedett.

1828-ban ment a kolozsvári főiskolába. Az első éve itt is küzdelmes volt egészségi tekintetben, de tanár Fúzi János, mint az édes apjának tanuló társa s lelki jóbarátja és Sylvester tanár, mint szintén atyjának kedves tanítványa, szívélyesen pártfogolták, házoknál édes otthont talált, s tanfolyamát sikerülten végezhette.

A vizsga végeztével tordai k. postamester Rédiger Károly és a város főhadnagyja Tarsoly Sándor, meghívták nevendék leányaik mellé házi tanítónak s erre a szünidő alatt vállalkozott is; de a két hónapi ismeretség s létesült jó viszony mindkétrészről oda fejlődött, hogy 1829 július első napjától 1830 augusztus utolsó napjáig folytatta s kitünő vizsgát tett. Az anyagi haszon is megvolt.

Ez a tordai kirándulás lett forduló pont sorsában, s elhatározó lépés életpályájára nézve.

Legmélyebb benyomást tett lelkületére a magasztos szellemű költő s éppen oly lelkesült vallásos buzgó pap Székely Sándor, ki felismerve az ifjunak a papi hivatásra szükséges képességet, sokott nyájassággal magához édesítette, mintabeszédeket adott kezéhez, serkentve, hogy azok szerint megkezdje a dolgozatokat, irt próba műveit átolvasta, megjegyzésekkel és dicséretekkel ösztönözte s gyakran alkalmat adott templomi szónoklatok tartására, mi által a tordai ekklésia figyelmét s főbbjeinek elismerését anyyira megnyerte s elkötelezte, hogy nem titkolták, sőt nyilváni-

tották, hogy változás esetén számítani fognak rá, a mi két év múlva be is teljesedett. Azon idő alatt közkívánatra még az ó-tordai nagy református templomba is tartott egy vasárnapi istentisztelet alkalmával szónoklatot

A turi és komjátszegi ekklésia nehéz kísértések közt küzködött. Gyöngyösi az öreg pap helyett többször tartott tüzes beszédeket az unitarismus elveiről.

Ily ismeretekkel, gyakorlati készülettel tért vissza iskolai tanuló pályájára, hol a derék Kriza János, Fehér Márton, Pálfi Károly, s több hasonló osztálytársak közt foglalva helyet, azoktól elmaradni nem lehetett s nem volt szabad. Ekkor a szegény tanuló pártolásában buzgó Gyergyai család hívta meg s vette házához nevendék leányok nevelésére s tanítására, hol hét év folytán kitünő sikerrel oldotta meg szép feladatát; ugyan ez időben tanította s készítette el itélő-mester Sala Sámuel nevendék leányát a vallásos tanokban, egész a konfirmálásig. A nyílt ügyvédi háznál ismét szerencséje volt világi és egyházi tekintélyes hazafiakkal megismerkedni, minek jótékony eredménye nagy mértékben folyt be sorsára. A kolozsvári ekklésia méltányló figyelmét is annyira meg nyerte, hogy még iskolai pályáját be se végezve 1833 márcziusban megválasztotta segédpapnak, s márczius 13-án hivatalos szolgálatát elkezdette; e mellett az iskolai V-ik osztályt (Syntaxis) mint köztanító tanította s készítette el a vizsgára is.

1834—35-beli országgyűlés alkalmával tekintélyes gyülekezetek s a királyi tábla fényes fiatalsága itélőmester Augustinovicz vezetése alatt, szorgalmasan gyakorolták a teumpomot, ez alkalom a fiatal papot kifárasztotta annyira, hogy orvosi javaslat nyugalomra és fürdőre utasította; két hónapi szabadsággal az előpataki és kovásznai fürdőket használva, egészséggel megerősödve tért haza, s hivatalát folytatta; 1836-ban az ekklésia kívánatára a püspöki hivatal, minden papi teendőkre teljes felhatalmazással látta el, melynél fogva az egész papi hivatalt kezelte, 1837. Szentgyörgynapig.

1837-ben Bágyoni pap Barabás Mózes nyugalomba kívánt menni, s az ekklésia Gyöngyösi Istvánt megválasztotta s meghívta papjának. A püspöki hivatal azon feltétel alatt tett ígéretet, hogy várjon az ekklésia, míg a kolozsvári pap Kriza János az egyetemről haza jön, az ekklésia belé is nyugodott; de ez idő alatt Körmöczy püspök elhalt, a tordai papi állomás megüresedett s Gyöngyösit a tordai gyűlés általános szavazattal megválasztván, püspök Székely Miklós oda nevezte ki s rendelte, hol mint pap és hittanár működött nyolcz évig.

Gyöngyösi 1838-ban a tordai zsinaton felszenteltetett. Szám-talan esetben kapott meghívást egyházi szolgálatra magánházakhoz s egyházi gyűlésekre, papnak is többször hívták meg, de Tor-

dáról csak a főgondnok Daniel Elek föllépése mozdíthatta ki, minek következtében Vargyason, a Daniel család egyházában lett pap. Ide a legnagyobb előzékenység kísérte, mert maga a főkormányzó kancellár Gr. Lázár László rendeletileg intézkedett számára fogatokról utjára.

Vargyason 1844-ben köszöntött be a 1888-ig volt pap. Ez a 44 évi hosszú idő szép és áldásos munkában tölt el. Nyugalomba vonulásakor szolgatársa Adorján Domokos énekvezér-tanító — ezeket írta: „Vargyas községnek 44 éves papja szép emléket hagy maga után. A hitközség szép vagyoni állását neki köszönheti. Idejövetelekor üres pénztárt s az egyházközségnek két perét talált, a melyeken rövid időn diadalmaskodott. Ma az egyháznak ezer forint tökéje 600 frt értékű magtára s azon felül díszes és kényelmes középületei vannak, melyek mind az ő gondos és atyáskodó papsága alatt épültek. Az Udvarhelykörben a belső emberi lakások az ő lelkes buzdítása következtében keletkeztek.“

1848-ban a magyar ministerium által egybehívott egyházi általános értekezletnek tagja volt. A szabadságharc idejére a kézdi-vásárhelyi honvéd parancsnokság kinevezte kenyérelmezési biztosnak. Ezért s más szerepléséért bevádoltatott s S-Szt.-Györgyön tizennégy hétig volt letartoztatva. Később a Várad-i-féle ügyben csak ifjúkori jó barátja, marosvásárhelyi kerületi főbiztos Groisz Gusztáv védelme alatt menekülhetett meg.

1859-ben az egyházkör jegyzőnek választotta, 1871-ben esperesnek s mint ilyen, főleg az iskolák rendezése és megerősítése körül nagy szorgalmat fejtett ki.

Tanulni szerető ember volt, szép könyvtárt gyűjtött és sokat írt. Nyomatásban megjelent dolgozatai: Toroczkón az új papok vizsgálatán, mint elnök, mondott beszéde. A korondi zsinaton mondott beszéde, melyet Gróf Petkiné és Gróf Lázár Józsefné jelen volt hallgatói nyomattak ki. Tilek János könyvtáros által kiadott: Predikatori tárban: „A természet Isten temploma“ czimű beszéd. A homoródalmási zsinaton közkívánatra mondott beszéde: a krisztusi mérték szerint 13 próbás papság. Zsinati beszéd püspöki rendeletre, Kolozsvárt. A Keresztény Magvető I. köt. megj. beszéd. Udvarhelykörü esperes Iucefi József ötven éves papsága, és 25 éves esperessége jubileumi ünnepén, templomi beszéd Derzsben. Ide számítható: az erdővidéki értelmiség által rendezett Gr. Szechenyi emlékünnepélyen a vargyasi templomban mondott beszéde, mely ki-nyomatván, létesült a Szechenyi alapítvány a vargyasi ekklesiában, melynek kamatját az elemi iskolából felsőbb iskolába menő tanulók élvezik. Halotti beszédei: Molnos Dávid felett Szebenben és a kis-solymosi templomban. Tibáld Ignác felett 1847, nyomatott Brassóban. Székely Sándor püspök emlékére írt beszéde 1852-ben.

Id. Maurer Károly felett Ürmösön a sirnál, pap Gálfalvi István beszédével együtt.

Ezekon kívül a Keresztény Magvető füzeteiben többféle iratai, urvacsorai, házassági beszédek és imák, s más közczélu és érdekü értekezések, közlemények.

Politikai s hírlapirodalmi közleményei is számos lapban jelentek meg, többnyire „Rikaalji“ név alatt.

Nősült Tordán 1838-ban december 29-én. Kolozsvári ügyvéd id. Csehi Sándor leányát Ágnest vette nőül, kiben egy mivel, értelmes lelkületü, eszes házi asszonyt a szó teljes értelmében derék feleséget nyert, ki a felsőbb-, közép- s az alsóbb néposztálynál is köztiszteletet, becslést, szeretetet és tekintélyt vívott ki s egész életében fenntartani birt. Meghalt 1883 február 5-ikén, nyugszik a vargyasi köztemetőben, mint az összes lakosság által szeretett: anya. Első gyermekei: fia, leánya, elhaltak; most élő leánya Emma, özvegy Zádor Gézané, fia Béla, kir. erdőfőfelügyelő három vármegyei kerületben, lakik Maros-Vásárhelyt, kinél 1888 deczembertől fogva enyhítő nyugalmat talált az öreg apa.

Élete utolsó idejéig mindig eleven, munkás, szorgalmas és éber volt minden dolog iránt. Halála előtt egy évvel útra indult s meglátogatta kolozsvári kedves embereit és barátait s mindenütt jól érezte magát és kedves emléket hagyott hátra. Ezt a kedves emléket hiven őrizik nemcsak gyermekei s unokái, hanem nagyszámu barátai, kikkel állandó levelezésben vagy személyes érintkezésben volt.

Hasznos, szép és áldásos életet élt, mellyel kiérdemelte a jók állandó tiszteletét és szeretetét. Meghalt 1894 szeptember 16-án 85 éves korában.

B. Gy.

Krisztus, Szent-Péter és a méhek.

(Krisztus-monda.)

Hoi, merre járt a Megváltó,
Itt-e a szép Bárczaságon,
Vagy valahol tőlünk messze,
Az alföldi rónaságon?
Vagy tán éppen a Szentföldnek
Jordán-szelte terét járta . . . ?
Bizonyosat nem mondhatok,
Nincs adatom most reája.
Hanem annyi merő igaz,
Hogy az Ur és apostola,
Már mint Péter, egy szép reggel
Könnyü vándor botot foga.

Ko!

Mennek-mennek szakadatlan,
S elmerülve a vidékbe
Vagy valamely gondolatban,
Alig-alig veszik észre,
Hogy az idő délfelé jár
S forró hevét csak úgy ontja
Mosolyogva a napsugár.
S a bágyadság — mind hiába —
Erőt veszen testen, elmén,
Egy lépést sem tesznek immár
Selymes fűben lehevervén.
Fejök felett a lombsátor
Üde árnyát kiterjeszti,
Lábuk alatt csengő csermely
Szomjuságuk enyhítgeti.
S merre szemök messze ellát,
A szép vetés, mint a tenger,
Néha-néha hullámot vet
S összeér a végtelennel.
Távoli hegy oldaláról
A venyige ide zöldel,
Kövér gerezd a lomb alatt
Biztat is már jó gyümölcsessel.
Látván mindezt -- az Ur lelke —
Fölfelé tör a magasba,
Honnan e bő áldás jött le
Bűnösökre, igazakra.
S áldó ajka áldólag szól:
»Jó vagy Atyánk nem haragszol,
Mert egyaránt . . .« De most Péter
Nem egyezvén mesterével,
Nagy botoran közbe vága:
»Ép ez nincs jól, bárki látja:
Mert itt eme nagy határban
Igaz mellett rossz is hány van.
S mégis az Ur nem tekintí,
Bő áldását egyre hinti:
Jónak, rosznak földje, rétje
Osztozkodik kegyelmébe.
Hej, ha én az Isten volnék,
Tudom, másként parancsolnék:
Csak az igaz boldogulna,
Ámde a rossz elpusztulna!«
— Jól van, Péter, szól a Mester,
Jóakaró türelemmel,

Hogyha éppen ezt kívánod
Teljesülhet kívánságod;
Ám előbb egy próbát tehetsz,
Hogy mint ember mire mehetsz,
S aztán, hogyha tartja kedved,
A világot átveheted.
Átveheted, igazgassad,
Az igazat jutalmazd
S a bűnösre a mint látod,
Mérj büntetést, igazságot.

Most felkelnek, tovább mennek,
Le a völgybe fel a hegynek.
Péter arcza szinte megsül,
Ugy hevül a nagy örömtül.
— Isten lesz ő — egyre mondja,
Másként megy a világ sorja.
Dehogy gondol az órára,
Szégyenítő bús próbára.
S lelke mig így elmerülne
Nagy zsvivaj támad körüle:
Jön a méh, mint fellegtábor,
Zimmeg-zummog közel-távol;
Most mint felleg messze terjed,
Majd csomóba összekelnek,
S mint valami barna süveg,
Egy ágásra lcterülnek,
S egyre-másra ott egy rajba
Dizzel-duzzal fennakadva
Ingerülten nézik Pétert,
Ki közel menni merészelt,
Hogy megnézzze, megcsodálja,
Mit csinál a sok bogárka.
Nem gondolva semmi bajra,
Órahosszant ott maradna;
Tetszik a nagy sürgés-forgás,
A röpkedés, a zummogás . . .
Hát egyszer csak egy kis állat
Péter felé szárnyal, vágtat
S gyorsan, mint az ég villáma
— Neki szegve a fullánkja —
Órra hegyét megériinti;
Péter előbb föl sem veszi,
Ámde már a másik perczbe
Nyugalmából el — kiverve

— Égetvén a mérge tüze --
»Jaj, hogy verje meg a bűne!«
Szól haraggal s neki ronta,
Vagdal balra, vagdal jobbra,
Suhog a bot, mindhiába:
A bogárkát nem találja;
S míg jobban nő most a mérge
A rajhoz jó közel lépe,
Hogy az egész fajt kiirtsa,
Magvát vegye, elpusztítsa.
A Megváltó váltig inti:
— De a borsót falra hinti —
»Csak a bűnöst, azt büntessed,
Többinek hagyj békességet«
De hiába, Péter nem hall,
Vagdalkozik nagy haraggal;
Felkavarja a méh-hadat,
Most lön aztán még hadd-el-hadd,
Valamennyi mind üldözi;
Péter magát földre veti,
Betakarja fejét, arczát,
Alig bírja a kudarczát:
»Jaj, megöl a beste népség,
Jóvel, Uram, jaj segítség!«
S im a méhek csillapulnak,
Mint a bárány meglapulnak.
S Péter felkél, de az orra
Nagy lett, mint egy sósugorka.

S szóla Jézus: »Látod, látod,
Hogy tudnád te a világot
Kormányozni, jól vezetni,
Emberek közt igazt tenni:
Kis dologban sem vagy okos,
Az is mindjárt mérgebe hoz.
Maradj, mi vagy, gyarló ember:
»— Bölcs az Isten, a ki rendel!« --

Brassó.

Végh Mátyás.

Az unitárius egyházkörök évi gyűlései.

A háromszéki egyházkör közgyűlése

Tisztelt szerkesztő úr!

Egyházkörünk hivatalossai az évi közgyűlést június 19-én a sepsi-köröspataki gyülekezetben tartották meg. Esperesünk e nap

reggeli 7 órájára — mint elnök — Dávid Ferencz Egyleti közgyűlést is hirdetett, azonban azou indokolással, hogy közelebről Kálnokon ünnepély fog tartatni, a gyűlés elnapoltatott s így e napnak ünnepélyessége a köri közgyűlés körül csoportosult. A 10 óraker megkondult harangok az egybegyűlt hitrokonokat s templomgyakorlásban is buzgó köröspataki gyülekezetet az úr házába hívta, hol a köröspataki ifjuság harmonikus éneklése után József Lajos kilyénszentgyörgyi ifju lelkész mondott Luk. 9. r 56—62. vv. alapján Krisztus követeléséről egy idealis lelkesültséggel előadott csinos beszédet. Körí esperesünk a predikatio után egy keuetteljes beszédben üdvözölte az egybegyűlteket s a köröspataki egyházat. Ez üdvözletre Simó János helybeli lelkész mondott Isten hozottat s fejezte ki a gyülekezet örömét a felett, hogy Sionnak öreit s hitünk letéteményesséit kebelében láthatja. Templomozás után az iskolateremben kezdetét vette a tárgyalás. Elnöki megnyitóval és beszámolóval kezdődött. Az elnöki megnyitásra következett a körí nevelésügyi bizottság jelentése tanügyi és hitoktatási állapotunkról, melyből meggyőződhetett a körí gyűlés, hogy tanügyi állapotunk s hitoktatásunk, lassan bár — de mindig halad. Haladott ez évben is. Egy pár iskolának hitoktatási ügye élénk vitatkozást provocalt. E jelentésből hallottuk, hogy mindenfelől panaszokdnak hitoktatóink a hitoktatási tankönyvek abnormálitása felől. Valóban ideje is volna már, hogy ezek a tankönyvek valamiképpen létrejőjenek, hiszen ezek nélkül írott semmi a kiadott vallástani utasítás. Egyházi énektanítás mindenütt volt, de nem volt halotti. Papjaink közül hitoktatással csak három foglalkozott. Tehát a multhoz képest egy sem vette át a hitoktatást. A tankötelesek mindenütt iskoláztak, de hitoktatást a szorványban lakók gyermekei, valamint az árkosi leánykák közül mintegy 20-an nem nyertek azok közül, kik a köröspataki róm. kath. leányiskolába jártak. Ennek oka a szülőkbén, a gyermekekben s amaz intézet jezsuita non possumussában, erélytelen, törvénytelen és méltánytalan eljárásaiban keresendő, mert mind árkosi, mind köröspataki hitoktatóink rendesen tanítottak, nemcsak, hanem a kimaradók beiskolázására is mindent elkövettek. A nevelésügyi bizottság jelentése egész terjedelmében elfogadtatott fennebb terjesztés végett. A vasárnapi iskolázás a körülményekhez mérten mindenik egyházban rendes mederben folyt. Az mindenesenben óhajtandó, hogy ha a nevelésügyi bizottság itt-ott a hiányokra — melyeket a jelentések folytán észlel — rámutat, ne legyenek indokolatlan érzékenykedések, mert a hibák takargatása sem nálunk, sem más körben nem fizeti ki magát s aztán azoknak megemlítése sem rossz, hanem épp jóakaratból származik.

Tárgyaltatott — lanyha érdeklődés mellett — Kelemen esperes indítványa a kepe beszolgáltatásáról, Kriza bácsi előadása

mellett. Az ügy nagy érdeklődést azért nem vonzott maga köré, mert a nagyobb rész abban a gondolatban vala, hogy hiába való szószaporítás. Tette s nem évről-évre hangzó üres beszédekre van a keperendezésnél szükség. Valóban kényes kérdés ez s éppen ezért a rendezés, a beszoigáltatás megszokott módjának reformálása sem járna nehézségek és kellemetlenségek nélkül. Vajha a jövő idők jótéteményesséi a papi fizetések sötét pontjára irányítanák figyelmüket, mert így megoldatnék a kepekérdés. Ellenben még sok idő választ el attól, hogy e tekintetben mindenek ékesen s jó renddel legyenek.

Szönyegre került Vaska Béla szentkirályi lelkész előadása folytán „egyházunk közigazgatási szervezetének reformálását célzó javaslat” Ezt már nagy érdeklődéssel tárgyalta a közgyűlés. Sok fontos változtatást is ejtett rajta. Kimondatott, hogy a körí és főközügyigazgatói hivatalok hagyassanak ki az új szervezetből, mert ezek sinecura hivatalok. Kimondatott, hogy az egyházközségek képviselői mindig a kebli gondnokok legyenek, mint eddig is vala. Kimondatott, hogy a Főtanács tagjai közé vétessék fel hivatalból a belső emb. nyugd. pénztárnoka s a jószágfelügyelőségnek csak egy tagja vétessék be. A felső- és középiskolák tanárai maradjanak ki s e helyett a kolozsvári főiskola küldjön 2 képviselőt s a tordai és kereszturi 1—1-et. Mert ha a tanárok mind bevitetnek, akkor mind beviendők volnának a papok is, lévén a pap is oly fontos szereplő a statusban, mint bármelyik tanár. Az előirt 65 egyházi tanácsosnak fele legyen egyházi, fele világi. Elég volt a papirend sérelme eddig, hisz míg 10 pap folyhatott be az egyházi ügyek igazgatására, addig 100 lanyha érdeklődésű világi tanácsos érvényesítette magát a fontosabb actusoknál szavazatával. Ezt a mult idők igazolják. Szűnjék meg ez és legyen egyenlőség. A budapesti, tordai és kolozsvári, valamint az ezeret meghaladó lélekszámmal bíró egyházak képviselő küldhetési joga, privilégiuma szűnjék meg, hiszen ugy sincsen az előbbiek jogának történelmileg beigazolható alapja s az utóbbiaknak buzgóság és áldozatkészség tekintetében a kisebb lélekszámú gyülekezetek felett fölénye. Ne legyen ebben se. Mert végre is a sok lélekszám még nem minden, nem elég arra, hogy privilegizáltassék mások felett.

De töröltessék az E. K. Tanács előirányzott tagjai közül mint ilyen a kolos-dobokaköri esperes is. Legyen olyan s anyyi joga, mint a többi espereseknek. Élénk vitatkozás tárgya volt, hogy tagjai legyenek-e a körí közgyűlésnek az állami és községi népiskoláknál működő hitrokon tanítók s minősített énekvezérek. Általában kifejezést nyert az az óhajtás, hogy a megtett módosításokkal a reform ájtöjjon a gyakorlatba. — A bölöni anyaegyház lelkésze jelenti, hogy a brassói leányegyház lelki gondozásáról lemond s kéri a

közgyűlést, hogy ez ügyben intézkedjék. Közgyűlés kimondja, hogy *ideiglenesen* bizassék a szentkirályi lelkészre. A közhangulat azonban oda nyilatkozott, hogy a brassói leányegyháznak állandó lelki gondozása másra nem bízható, csakis a kökői lelkészre, honnan a vasúti közlekedés nagyon gyors, kényelmes és olcsó. (Egyszeri beutazás odáig és vissza csak 20 krba s egy félóra kerül.) Az Egyházi Főtanács bizonyára Kököshöz fogja csatolni; legalább ezt kívánja brassói positionk fontossága. Máshova csatolni, nem volna indokolható. S később, egy pár év múlva. bátran lehetne kökös-brassói társegyház. Hogy ez legyen, hő óhajtásunk. Nyugdíjintézeti ügyek és kérvények tárgyalattak. Indítványok tétettek Vaska Béla által a vasárnapi munkaszünet és Simó János által az egyházi gondnokok, presbyterek és egyházfiak számára készítendő rövid és szabatos esküformák tárgyában. Az indítványok mind elfogadtattak s felterjesztettek. A köri pénztár is megvizsgáltatván, rendben találtatott.

A tárgyalás délután 3 óraker ért véget s kezdetét vette a közebéd. Másnap Sepsi-Szentgyörgyön papiszék vala. Sajnálattal jegyezzük fel, hogy köri gondnokaink közül egyik sem jelenhetett meg közgyűlésünkön, mert — megvallva — szeretjük egyházi vezetőinket az ily fontos összejöveteleknél magunk között s magunk előtt látni az érdeklődésben, buzgóságban. A gyülekezetek gondnokai majd mind jelen voltak. Rendén is van ez így.

Tudósításomat azzal az óhajtással zárom, hogy adjon a kegyelem Istene a jövőre is sok kitartást, sok hitbuzgóságot, hogy a mi kicsiny Sionunk mindenekben erősebb-erősebb legyen!

Bétai.

A felső-fehérvári unitáriusok közgyűlése június 13-án tartott Hévízen, a mi lelkes köri gondnokunk, tekintetes Tibáld Mihály úr jelenlétében. Esperes: Osváth Gábor afa terjedelmes évi jelentését hallgatta meg először közgyűlés, mely reggeli 1/2 9 óraker kezdődött.

A felsőbb leiratok közül először került tárgyalásra: *a vallás-közönség közigazgatási hatóságainak szervezetére vonatkozó javaslat.*

Közgyűlés az egyházköri közgyűlésre vonatkozó javaslatot elfogadja. A zsinati Fő- és E. Főtanácsra vonatkozó javaslatot illetőleg 1894 július 28-án hozott határozatához ragaszkodik, mely szerint ne 65, hanem 100 tag választassék a két elnök egyetértő javaslatára az egyh. köri közgyűlések által oly formán, hogy ezek-től 50 világi és 50 egyházi ember legyen.

Az Egyh. K. Tanács tagjai közé felvételni határozza közgyűlés az esperesek és felügyelőgondnokokat is. Ha ezek a javaslatból kihagyatnak, a vidék, melynek ügyei felett foly a tanácskozás — nem lesz képviselve. Pedig ki képviselhetné jobban és méltóbban az egyházköröket, mint a köri gondnok és esperes; kik

mindig érzik és legjobban érzik egyházkörük szíve dobogását!! Határozni „*de nobis, sine nobis*“ — nem tartja közgyűlés összehívhatónak az igazsággal.

Az ekklesiák Conf. tőke és kamathátralékainak befizetése fellett tanácskozva, közgyűlés mélyen fájlalja s tán először most érzi igazán egyházközségeink nyomasztó terhét, most szegényli szegénységét, mely miatt — ez idő szerént — nem sorakozhaték azon ekklesiák mellé, melyek az élet gyökerében hajdan megtámadott egyháznak az ígért összeget befizették. Közgyűlés mély hálával ismeri el, a mit E. Főtanácsunk ekklesiáink és belső embereinkkel tett — felmentvén őket tartozásaik kamatjainak fizetése alól; de mert közgyűlés tudja, hogy Főtanácsunk a szegényebb és lelkesebben kívül egyébbel semmivel sem bíró ekklesiáinkért — több egyházkörben — nemcsak a kamatot, hanem a tőkét is kifizette: megkérni határozza az E. K. Tanácsot, hogy az E. Főtanácsnak a jótékonyágban soha meg nem rövidült karjait terjessze ki e kör ekklesiáira is, bár addig, míg másnemű adósságaikat lefizethetik. Reméli közgyűlés, hogy ugy az E. K., mint az E. Főtanács elhiszi ez egyházkörről; hogy: „Felrepülne, messzé szállna, csakhogy el van metszve szárnya!“

A vallás tanításának tanítóink kezéből való elvételét nem látja szükségesnek közgyűlés. És az ok, a miért nem: örvendeztető. Ez egyházkör mindenik tanítója igazi lelkesedéssel végzi feladatát. Jeles eredményü vizsgálk a bizonyosság, hogy a míg a dolog így megyen, addig a tanítást a lelkészekre ruházni szükségtelen.

Közgyűlés az énekvezérek felvételét a nyugdíjintézetbe, melegen óhajtja. Tanítóinkra szép jövő kezd mosolyogni, s eljőhet az idő, hogy az énekvezérséget nem sokan és nem mindenütt keresik. Énekvezérségre a fizetés csekély volta miatt kevesen — s ha nyugdíjjal össze nem lesz kötve — lehet eset, hogy senkisémm vállalozik.

Közgyűlés Kelemen Albert afjának a kepe behajtására vonatkozó javaslatát nem fogadhatta el, mert olyan dolognak intézkedik végrehajtási módozata felől, mely dolog nincs törvényileg szabályozva.

Vallásközönségünknek nincs egységes kepe törvénye. Nem tévedünk, ha azt mondjuk, hogy majdnem minden egyes egyházkör más alapon, más szokáson veti ki és szolgáltatja be a belső emberek illetményét. Elkerülhetetlenül szükség hát, hogy az E. Főtanács egy általános, az egész egyetemes egyház ekklesiáira kiható és kötelező erejü kepefizetési törvényt alkossan. A törvény keretében pedig szabályozandó lenne: a kepe mennyiség, minőség s midőn így biztosítva van a belső emberek kepeje: akkor lehet, sőt kell a behajtási módozatokról gondoskodni. A kepe törvény

megalkotása nemcsak joga, de kötelessége is egyházi főhatóságunknak, mert nem lehet szeljlja, hogy az a testület, mely első sorban van hivatva ügyeit szolgálni: ki legyen téve a szokás változó és ingadozó szeszélyeinek.

Körünkben a készfzetés járja. Szerfelett nehéz volna s nem is tudnák nyilvántartani gondnokaink, sőt a javaslat szerint a maguk fáradsága után járó 8% kiszámítását sem lehet kis dolognak modanunk akkor, mikor a belső emberhez bevitt 4—5 kéve az alap. Nem sértheti hát közgyűlésünk határozata ajánlat, illetve javaslattevő afiát a belső emberi tekintélyt emelni akaró nemes szándékában; de annak alkalmazása, különösen ez egyházkörre nézve, míg felsőbb hatóságunk a keperendezést keresztül nem viszi — lehetetlen volna

Közgyűlés örömmel fogadta Tibáld Mihály köri f. gondnok azon indítványát, hogy a zsinattartás éveiben a költségeket fedező ekklésiák segélyeztessenek a zsinati Főtanács által.

A nevelésügyi bizottság jelentését örömmel vette tudomásul a közgyűlés. Tanítóink remekeltek, zárvizsgájok jeles eredménnyel végződvn.

Közgyűlésünk szónoka Kiss Aladár datki lelkész volt. Pál Sid. 11. 6. alapján beszélt okosan, ügyesen, lelkesedéssel, ifju korának nemes tüzével.

Közgyűlésünk, körünkől eltávozott gondnokunkat, tek. Dr. Hajós Béla urat, előléptetése alkalmából üdvözölte.

Térszűke miatt még csak azt említem meg, hogy gyűlésünkben jelen volt Végh Mátyás afia is, kit Krisztus mondáiról a „Közöny“ olvasói oly előnyösen ismernek.

Ürmös, 1895 jun. 16-án.

Deák Miklós.

A sz.-kereszturkőri unitárius egyházkör évi rendes közgyűlését Bözödön, június 20-án tartotta meg, a világi ellem csekély, a belső emberek általános érdeklődése mellett. Az istentiszteleten imát és Máté evangéliuma 18. 18. alapján egyházi beszédet tartott pipei lelkész, Fekete Domokos afia. Az egyházi fegyelem szükségességéről beszélt korszerűen, lelkesedéssel. Gyűlésen elnökölt: egyházi részről Raffaj Domokos esperes afia, világi részről Pálffy Ferencz k. f. gondnok afia.

Az esperes évi jelentését súlyos családi viszonyai és betegsége miatt nem állithatván össze, ez év folyamán tartandó rendkívüli közgyűlésre fogja betérjeszteni; köri gyámoldai pénztárnok Barabás Lajos afia évi számadása elfogadtatott és az évi segélyek kiutaltattak; örvendetesen vétetett tudomásul a tanügyi bizottság 1894—95-ik isk. évről való jelentése, melyből kitünt, hogy az iskolába nem járók százaléka ez évben is javulást, haladást mutat. Az egyházközönség közigazgatási hatóságainak újra

szervezésére vonatkozó javaslat a *képpiseleti* eszmének megfelelő, egy pár javítással, minő az egyházkör hivatalnokainak 6 évenkénti újraválasztása, a javaslat szerint, a Főtanács által választandó 65 egyh. tanácsos választásának elvetése stb. stb. Elfogadtatott Kelemen Albert esperes afiának a belső emberek nyugdíjintézetét illető javaslata; korszerűtlenségénél fogva elvetetett a belső emberek évi illetményeinek beszédésére vonatkozó indítványa. Meghatározatott, hogy a közgyűlési meghívók az esperesi hivataltól, esperesi hivatalos szám alatt, e hivatal lakhelyével való keltezéssel küldendők mindig szét; elfogadtatott Végh Mihály ravai lelkész afiának a közgyűlések tartási költségeinek oly módon való fedezése, hogy e végre évenként minden eklklésia 2 frt 50 krt a közügyigazgatónak beszoigáltat; módosítás végett visszadatott Ferenczi Áron kérése, melyben a kismedeséri l. egyháznak Gagyhoz való csatolását kéri, stb. stb. Ürmösi,

A kolozs-dobokai egyházkör közgyűlése szováthi egyházközségünkben igen szépen sikerült. A gyűlésnek nagy érdeket kölcsönzött a püspök megjelenése az eklklésia meglátogatása czéljából. Kiséretében megjelentek: br. P. Horváth Kálmán, főgondnok, Szentiványi Gyula köri f.-gondnok, Nagy Lajos, esperes, Péterfi Dénes, az egyházkör jegyzője, Boros György, Iszlai Márton, Dr. Nyiredi Géza, Ürmösi Jenő, Czako József stb. Ezen kívül ott volt a helybeli és vidéki értelmiség. A fogadás fényes volt; bandériummal, diadalkapuvál és óriás lelkesedéssel fogadta a megye részéről Mayr János főszolgabíró, az egyházközség részéről Gotthárd Sándor buzgó gondnok és Dézsi Mihály tevékeny fiatal pap élén a várva várt kedves vendégeket, főleg szerezett főpásztorát, ki a meleg fogadtatásra a szokott ékes módon válaszolt. Gotthárd gondnok az előkelő társaságot gazdag villásreggelire hívta meg melynek végeztével kezdetét vette a szép ünnepély a templomban, kol Dézsi lelkész megható imát, Péterfi kolozsvári pap remek alkalmi heszédet mondott. Ezután a népszerű főpásztor üdvözölte az eklklésiát, kifejezve, mily régen óhajtotta e derék egyházközséget látni és ügyeikkel megismernedni. Hathatós szónoklatának további fonalán szívökre kötötte a hiveknek e legfontosabb életszabályt: *Imádjátok az Istent, szeressétek a hazát!*

E beszédre Dézsi lelkész válaszolt, melegen és szívből köszönve meg a püspöknek és főgondnoknak nagybecsü megjelenésüket, mely hiveire bizonyára jótékony és áldásos hatással fog lenni.

A templomi ünnepély végeztével kezdetét vette a köri gyűlés, melyet Nagy Lajos esperes szépen átgondolt hosszabb beszéddel nyitott meg. A tárgyakat jól előkészítve Péterfi, a kör jegyzője

adta elő. Az elnökség alaposan indokolt véleménye mindenekben elfogadtatván, a gyűlés pár órai tanácskozás után véget ért.

D. u. 2 órakor az új papi lakásban gazdag lakoma következett szellemes felköszöntőkkel, mely a társaságot vidám hangulatban az estéli órákig tartotta együtt. Ekkor a püspök és a többi vendégek hazatarttak, bizonyára kellemes emlékével egy szép napnak.

Meg kell emlékeznünk két nevezetes jelenetről. A közgyűlésen Molnár Sándor ügyvéd, a helység szülöttje az egyház kepe alapjára 100 frt, az áll. iskolának 100 frt alapítványt tett; az ebéd alatt Ürmössy Jenő bárói birtokos az esperes pohárköszöntőjére válaszul szintén 100 frtot ajánlott fel az egyház kepe alapjára.

i. n.

Az udvarhelyi egyházkör évi közgyűlését jul hó 4-én tartotta H-Ujfaluban, a hol az ilyenmü utolsó gyűlés 1848-ban volt, melyen vették az egybegyűlték azon szomorú hirt, hogy a muszkák a Tömösön betörték s tanácskozás nélkül siettek haza hirt vinni a szomoruan lesújtó valóságról.

A templomban üléseztünk. Papok, tanítók, ekleziiai képviselők, egyh. tanácsosok mind egybe gyűltek. Megjelen Jakab Gyula vármegyei főjegyző, László Domokos kir. trvszéki bíró — felügyelő gondnokok és ifj. Daniel Gábor országgyűl. képviselő. Csak a gyepesi ekleziából nem volt senki.

Esperes a gyűlést szives üdvözlettel nyitja meg. A néhai Sándor Ferencz helyére közügyigazgatónak derzsi Sándor Gergely pótbíró, pótbírónak abásfalvi Sándor Gergely egyh. ügyvéd választattak meg — mindnyájan közfelkiáltással -- egyhangulag Kovács Imre pedig szótöbbséggel egyleti ügyvédnek választatott.

Jelen közgyűlésen elnök-esperes terjedelmes, gondos figyelemmel összeállított beszámolóval lepett meg. Megemlékezett benne a kör halottjairól, Gyöngyösi István és Sándor Ferencz aairól, kiknek emléke az egyházkör jegyzőkönyvében megörökítettett.

Láttuk a jelentésből, hogy ekleziáink fejlődnek, vagyonilag is gyarapodnak. Erre mutat a különböző alapok szarvezése s a sok építkezés eszközlése. Körünk nevelésügye jó karban, népünk vallásos buzgósága még mindig áldozni képes. Vallásos érzelem, templomszeretet észlelhető a legtöbb helyen. Körünk lélekszám szerint is emelkedőben van. Veszélyes jellegű kivándorlás nincsen. Élnek ugyan távol sokan, de állandó kitelepedés Oláhországba ritkán fordul elő. A nagyobb rész pénzzel tér vissza, de sem vallását, sem honszerelmét azért cserébe nem hagyja.

Az E. K. Tanács több leirata olvastatott fel, melyek közül különösen a conferens statusadósságok beszédését elrendelő keltett

aggodalmat s vont maga után hosszabb vitát. Ez ellen ugyanis a gyepesi ekklesia irásos felterjesztést nyújtott be s a többi ekklesiák is követelik által ugyanezt cselekszik.

Hosszabb időt vett igénybe s komoly tanácskozást szült az egyházunk közigazgatási szervezetére vonatkozó javaslat. Általános felfogás, miszerint, ha közigazgatásunk régi alapját megbolygatjuk, igyekezzünk lehetőleg a képviseleti alaphoz minél közelebb jutni. A köri, zsinati és főtanácsi gyűlések tagjait az egyházkörök által óhajtja választatni. Egyebekben is több módosítással tartja elfogadhatónak a tárgyalás alatti javaslatot.

A Kelemen-féle indítványok véleményezésénél a mesterek nyugdíjviszonyára vonatkozó elfogadott s gyűlésünk is méltányosnak látja, hogy a fenntartó testületek minden állomás után fizessék az alap gyarapítására a járulékot. Ezzel kapcsolatosan Pál Ferencz indítványozta, hogy tekintve, miszerint a nyugdíjazásnál nem vétetik figyelembe az azelőtti jövedelem mennyisége; tekintve, hogy a belső emberek is egyforma összeggel járulnak az alap erősítéséhez: rovassanak az egyes ekklesiák is, mint fenntartó testületek egyforma összeggel meg. Ezen indítvány, bár a hozzászólók által igazságosnak és méltányosnak el is ismertetett, nem fogadtatott el. Pedig, ha nyugdíjintézetünk egyforma mértékkel mér, midőn áldást oszt: egyenlő terhet is kellene, hogy rójjon nemcsak a belső emberekre, hanem a nyugdíj-igényvel bíró állások fenntartóira is. Ez az igazság!

Kelemennek a kepekezelésre vonatkozó indítványa mellőztetett, még pedig szinte hidegséggel. Nem talál a mi viszonyainkhoz. Pedig bizony sok megszívlelni való van abban, a mit a mi viszonyainkhoz is lehetne idomítani.

Megemlítjük még a tanügyi jelentést, melyet ez alkalommal — esperesi megbizásból — Pál Ferencz állított össze és olvasott fel. Örvedetes jelenség körünk nevelésügyében, hogy tanítóink, mind képesítettek, köteleesség tudók s javadalmazásuk is ennek megfelelő, a meunyiben ez év folyamán mindeniknek az alapfizetése 400 frtra emeltetett az énekvezéri járulékokon kívül. Ez évben, bár a járvány igen sok helyen akadályozta a tanítás menetét, keilő jó eredményt tüntet fel a jelentés. Jelen közgyűlésben újra szervezetetett következő 3 évre a nevelésügyi bizottság.

Általános képét vizsgálva jelen közgyűlésünknek, most is látható volt egy régi hiány. A tanácskozást igénylő tárgyak előkészítés nélkül szedetnek elé, ez az oka, hogy oly sok időre van szükség s hogy, mint jelenleg is, a gyűlés folytatását másnapra kellett halasztani, a mikor már alig 6—8 ember intézi el azokat.

A közgyűlés közben tartott istentiszteleten Gál József recsenyédi pap szép imájával s (Ézs. 21. 6) teljesen korszerű beszédével

méltán kiérdemelte értelmes hallgatói elismerését. A hom. vidéki dalkör 2 darabot sikerrel énekelt. A magyar hymnust az egész gyülekezet felállva hallgatta végig.

Ezután egy valóban megható jelenetnek voltunk tanui. Egyed Ferencz sztpáli pap a töle megszokott ékesszólással, valódi szeretettől áthatott beszédben ecseteli, hogy körünk esperese, tiszt. Darkó Sándor úr háta megett 40 éves papi szolgálat áll; hogy Darkó Sándor ez idő alatt hivnek találtatott: mint ember, barát, családapa s főképen mint pap s miután e 40 esztendőt teljes egészében ez egyházi kör kebelében — majdnem egyik legkisebb ekklesiában — élte át, törekedve mint pap, majd hosszasan egyházköri jegyző, 9 évtől fogva pedig esperes, ennek virágoztatására és előhaladására, . . . az egyházkör megemlékezik e 40 éves szolgálatról, szeretett esperesét óhajtja megajándékozni, nem ugyan arannyal vagy ezüsttel, mert az nekünk sincsen, csak azt nyújtja, a mit eddig is adott: szeretetét és nagyrabecsülését s mellette, hogy állandó s kézzel fogható jele is legyen, átad egy diszes albumot, mely magában foglalja a köri papok és tanító-mesterek arcképeit. E beszéd után felhangzott éljenzés bizony-sága a szeretetnek, melylyel az egyházkör ragaszkodik espereséhez s óhajt neki még hosszas életet.

Az ilyen módon ünnepelt esperes meghatottan mondott köszönetet a szeretet és ragaszkodás nyilvánításáért.

Éltesse Isten esperesünket családjának, egyházunknak, hazáuknak javára és jó barátainak igaz örömére — megtartva szelle-mi és testi erejét s még a csapások között is mindég hűmörös, vig kedélyét még sokáig, hosszasan.

Jelenvolt.

Háromszéki ünnepély. E-i

A háromszéki unitáriusok július 21-én d. u. Kálnokon tartot-ták már a negyedik szép és lélekemelő ünnepélyt a Dávid Ferencz nevének fénye és varázsa alatt. Ez az újabb ünnepély is hangos bizonyágtételét szolgáltatta annak, hogy a Dávid Ferencz Egylet teljesen megtalálta Háromszéken a nép szívéhez vezető utat s igen szép és igen hatékony missiót teljesít a hit erősítés, élénkítés és Isten erkölcsi országának terjesztésében. A kálnoki templom nem volt elég tágas arra, hogy a nagy vidék 10 - 15 falujából össze-sereglett népet mind befogadhassa, s így a templom körüli fák árnyában is sokan voltak hallgatói az ünnepély ígéinek. Nagy lelkesedéssel énekelte a gyülekezet, hogy „erős várunk nekünk az Isten“, minek elhangzása után *József Lajos* kilyén sepsiszentgyör-gyi lelkész mondott kenetes imát s hangulatos prediciót az evangéliumi széles kapu és keskeny útról s adott a gyülekezetnek

tárgyszerű intő-buzditásokat. Aztán fiók-egyletünk alelnöke *Szentiványi Miklós* köri gondnok, egy igen csinos beszédben ismertette az egyesület intentióit s buzditást adott arra, hogy anyagi és erkölcsi támogatásban részesíteni tartsuk kötelességünknek. Hangsúlyozottan kifejezést adott az egyesület létjogosultságának s annak, hogy missiója teljesítésében egész buzgósággal munkál. Ezen üdvözlő beszédet *Csifó Salamon* árkosi lelkész felolvasása követte, ki angolból fordítva mesét olvasott fel a királyfiról, a ki a koronát kegyessége, hite, bátorsága, kitartása s igazság szeretete által nyerte el négy testvére fölött, kik versenyeztek a koronáért. Tanulságos és figyelemmel hallgatott mese vala. *Bedőházi Gábor* meleg érzéssel adta elő „Rachel siralma“ cz. költeményt „Napsugárnak fénye ömlik“ kezdetű új éneket két szólamba bemutatta *Székelty* lelkész, *Hosszu* tanító s társaik. Nemcsak hiveink, hanem mások is elismerőleg vették tudomásul új énekeskönyvünk ezen szép darabját.

Simó János köröspataki lelkész lépett szószékre s olvasott fel egy rövid összehasonlítást a 16-ik száz s a jelen idők vallásbeli állapotáról. Dávid Ferenczet úgy tüntette fel benne, mint a ki az ő korában a mi korunk modern és szabad szellemű vallásbeli felfogását és liberalismussát hirdette. Az „akkor“ férfiak a „most“ eszméinek állott szolgálatában s eszméinek mártyrja lett, meghalván az unitarismus Golgotháján a dévai vár börtönében. A meggyőződésérti küzdelem nemes példányképe gyanánt tüntette fel s buzditott példája követésére. — *Gyöngyösi* Károly képezdei növendék kitünően szavalta el: „a te hited megtartott tégedet“ czimű vallásos költeményt.

Ezután *Szentiványi* mondott köszönetet a közreműködőknek és a közönségnek a megjelenésért és érdeklődésért.

„*Egy Istenünk, egy magyar hazánk*“ lelkes éneklése közben oszlott szét a közönség. Ilyen vala a mi vallásos ünnepélyünk. Este táncmulatság következett, az egylet javára. A mulatságot némelyek elleneztek, sőt a községi iskola termét ingyen át sem adták — migis csinos összeg maradt a fiók-egylet pénztárának. A fiatal hitrokon rendezőké s ottani énekvezérünké ezért az elismerés.

Az ünnepélyt megelőzőleg rövid közgyűlés tartatott, a mi-
kor a pénztár vizsgálatot meg s elhatároztatott, hogy az évi közgyűlésre Bölönbe, a központi választmány s az egylet összes tagjai ünnepélyesen hívassanak meg *Imreh József* buzgó hitrokon, Gyula-Fehérvár város főjegyzője egy levél kíséretében 5 frtot küldött, azon czállal, hogy ezen tételre „az unitárius hitfelekezet intelligentiája a haza szolgálatában“ statistikai adatokkal s történelmi alappal támogatva, pályázat hirdettessék. A közgyűlés a szép és fontos tételt s a mellékelt 5 frtot lelkes köszönettel fogadván, ki-

mondotta, hogy ily nagyszabású tétel kidolgozása igényel legalább 100 frt díjat, E végből 100 frtra leendő kiegészítésre gyűjtés indítandó, minek fogamatosságával megbízott Simó János. A közgyűlés a maga pénztárából 10 frtot szavaz meg s Szentiványi Miklós a maga részéről 5 frtot ajánlott fel. Szép példa, lelkes kezdet. Reméljük a sikert.

Ezennel nyilvánosan is felhívjuk a szent célra közönségünk becses figyelmét s kinek van e célra néhány fillérje, küldje el a gyűjtéssel megbizotthoz, hogy aztán a pályázathirdetés egyéb feltételei is kihirdethetők legyenek. Megjegyezzük, hogy a pályázatból nem lesz kizárva senki, tehát nemcsak fiókkörünk tagjai pályázhatnak, hanem bárki az egyleti tagok közül.

Ezek után kifejezem, hogy a Dávid Ferencz Egyletet is szívesen várjuk a zsinatkor egyházkörünkbe. Simó János

A jámbor földműves egy nyári napon. E-N

A hatalmas „Székelykő“ felhőbe nyúló magos ormairól árad a napsugár. Munkára int mindent a munkás természet. Hála dalt zeng a fészken ülő madár, hálát zümmög a növény levelei alá húzódtott bogársereg, hálára buzdul a munkás keresztény kebele.

Mélán, összesusogva hullámszik az aranykalászos határ.

A lekaszált rétek balzsamos illatot árasztván szét, a felkelő pacsirta végig csattog a völgy hosszában; messze, messze!

A jámbor földműves sem hever, tétovázás nélkül használja munkaeszközeit.

De, mielőtt munkához fogna, háláját emeli az égbe; fölkeresi társaival a harangszóra a templomot s imádkozik: ... *Én édes teremtményem, én édes pásztorom...*

Magasztallak téged a nap feljöttével. Magasztallak szívem hálás érzetével.

Aztán: munkaszerét tört markába veszi s a dolgához kezdő földműves, a bájos és kellemesen zengő madárdallal, énekelget: „*Oh felséges ur, mi kegyes istenünk, mely csüdálatos a te neved nekünk, nagy dicsőséged az egész földre kiterjed és fölhat az egekre!*... Dolgozik mignem tetőpontra hágott a nap! Elérkezett a dél!...

A földműves rövid pihenőre, szántatlan pászitjára dül, — „és nem tudja kinek hős pora nyugszik alatta“, de titkon mégis epedő dal kél ajkán: Szabadság, itten hordozák véres zászlóidat.“

Majd magasztos imát rebeg, zengedezi buzgón énekét: „*Táplálj soromhoz illően*“ Te benned szent atyám...

És elsenderül... s ime a vár háttéréből, a „Vidolyhát“ csucsról hűs szél támad; andalítóan lengeti izzadt hajfürteit és mig

szunynyad: vihar tör fel, rémes felhőt kerget az „Ordas“-ról a „Székelykő“ magas ormára s abban a felbőszült villám földrázó szózata riasztja fel a szendergő munkást, a jámbor földmivest.

És ébren körültekint, sohaj kél ajkain:

Haragodnak nagyváltában . . .

Ne fedj meg uram engem,

Búsult gerjedezésedben

Rám tekintvén: ne büntess meg Istenem . . .

Buzgó kérését tán meghallgatta az ég, mert a vészes elemekkel borított természet tisztul, a lomb alól kiemelkedett madárfolytatja légi utját, szép szivárvány hidazza át a „Kőfarka“ és „Gesztég“ közzé ékelt, mélán zizegő halásztengert. És a muukás éghez emelkedik: „*Istené a hála, Kegyelem van nála.*“

Látja, hogy a vihar nem a völgy felett, nem az áldásos mezőn, hanem a kőszirteken ontotta szét pusztító erejét.

Megköszöni az áldásos eső csepjeit; mindenütt új élet, felette a kék ég; érzelme és gondolata hála énekké olvad:

„Az ur én nekem őriző pásztorom . . .“

Majd kondul az estharangja, a jámbor földmives imája égre emelkedik s buzgón énekel:

„Könyörgésem elődbe menyen

Kezeim fölemelve,

Estvéli áldozatul legyen.“

Végre: Napi fáradalma után, csendes álmaiban pihen, háza nesze között: védangyal van jelen.

Toroczkó-Szentgyörgy.

Siménfalvi Gy . . .

A magyar tenger mellék.

(Vége.)

A város egyik legérdekesebb temploma a városháztéren épült Szent Jeromos vagyis közönségesen barátok templomának nevezett egyház, mely eredetileg az 1785-ben megszűnt Szent Ágoston rend temploma volt. Ezt az 1315—1408 években a város védurai Duino Hugo és Walsee Rambert gróf építtették. Sirkoltjába temetkeztek a város legelőkelőbb patriciusai, kiknek emlékét nagyszámu latin avagy német nyelvű feliratos sírkövek őrzik.

A városban még több templom van, ilyen a Capucinusok vagyis mezitlábos barátok 1610-ben alapított temploma a vele kapcsolatban álló zárdával; a Szent Fábrián és Sebestyén fogadalmi kápolnája, mely az 1291-iki pestis emlékére épült; az egy ideig

fel volt hagyva, de pár év előtt megnyitották és ismét felszentelték. Az oltár Madonna szobra és az oltár oszlopai a XVII. századból származó művészi faragványok; van továbbá több apró kápolna, de mindezek sem építészeti styl, sem műemlékek tekintetében fontossággal nem bírnak.

Az említett római katolikus templomokon kívül van Fiumében egy görög nem egyesült templom is, melyet Bosniából ide zarándokolt kereskedők az 1786. évben építtettek, de a mely ma már a város egyik leggazdagabb temploma.

Persze most azt várná a szives olvasó, hogy az unitárius templomba is elvezessem. Hát bizony az unitáriusoknak, kálvinistáknak avagy lutheránusoknak itt a catholicismus ezen főfészkében, Róma közelében, hol — a mint már említém — a lakosság csaknem teljes számmal katolikus, magas templomaik és karsu tornyaik nem emelkednek ég felé.

De van egy közös imaházunk, melyben a protestantismus minden árnyalatai együttesen magyarul és németül imádkozni szoktunk.

Ez egyház csiráját a 80 év előtt beköltözött papirgyárosoknak Smith és Meyniernek vallásos családja építtette 1857. évben Buschbeck trieszti ev. ref. püspök egy leányegyházat szervezett. 1887-ben „ev. ref. és ágost. hitvallásu egyesült egyházközség“ czimen anyaegyházzá alakult s mint ilyen a dunántuli ev. ref. egyházkerülethez tartozik. A jelzett idő óta van az egyháznak rendes, derék lelkésze, ki az összes protestáns tanulók vallásoktatásáról gondoskodik

A lelkész Fiumében minden hónap három vasárnapján tart istentiszteletet kétszer németül és egyszer magyarul; a negyedik vasárnap a leányegyház hiveinek lelki szükségleteit látja el azok gyermekeinek vallásoktatásáról gondoskodik.

Az uri szent vacsorát minden egyház hiveinek saját vallásos szertartásuk szerint szolgáltatja ki. Ugy kapjuk azt mi unitáriusok is, a kiknek száma alig egy-két családra megy. E kis imaház magyar istentiszteletein mi magyarok mindnyájan otthon találjuk magunkat s egyiknek sem jut eszébe a szomszédja valódi vallásos meggyőződése után kutatni.

Killyéni Endre.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Ferencz József püspök ür. jubileuma iránt az unitárius egyház hivei minden rétegében oly nagy érdeklődés mutatkozik, hogy egy valóban szép és lelkesült ünnepélyre számíthatunk. E-i

— A bölöni templom szószéke, mely Pákey Lajos építész-mérnök terve szerint Kolozsvárt. Csukai Sándor műasztalos gyár-utczai műhelyében készül; E-i

majdnem készen áll E tiszta román stílusú szószerkés igazi művészi munka lesz, melynek párja az újabb templomi építkezések között aligha akad. Az egész masszív tölgysfa, alja egy hatalmas henger, melyhez hozzá ragasztva hat oszlop tartja díszes tagozással, ívekkel váltakozva, a szószerkés hatszögű kávéját. Közvetlenül a fal mellé simulva nyúlik fel a szószerkek nélkülözhetetlen része, a hangverő, (korona), melyet konszolok és oszlopok kötnek össze a szószerkés egészével s tetején ott áll a fiait vérével tápláló Griff madár. Az egész architektonikus művet gyönyörű faragványok teszik még becsesebbé. A hazai ipar eme kedését e mű méltóan igazolja. A jövő hét elején teljesen kész állapotban egy pár napig látható lesz a fentemlített üzletben s az érdeklődők bármikor megtekinthetik. Azután Bólönbe szállítják, hogy a díszes új templomba felállítsák. Úgy értesültünk, hogy a milleniumi kiállításra is fel fog vitetni A bőlöni egyház büszke lehet, hogy ily remek művet nyert templomába.

— **Az unitárius zsinat** második napján felszenteltetnek u. m. Benczédi Domokos csegezi, Biró Lajos várfalvi, Demeter Dénes polgárdi, Gereb Zsigmond szőkefalvi, József Lajos kilyén-sepsiszentgyörgyi, Lőrinczi Dénes budapesti, Nagy Lajos hodmécsovásárhelyi, Székely András kaáli lelkészek.

— **Bedő Albert** főerdőmestert, közelebről az a nagy kitüntetés érte, hogy államtitkárrá neveztetett ki. Ez az igazi érdem jutalma! Nem titkolhatjuk el, hogy mi az unitárius lelkész fia sikerének örvendünk. Az alkotmány helyreállítása óta Bedő Albert az első államtitkár. Éljen soká!

— **Az unitárius egyház közigazgatási reformja** lesz egyik főtárgya a zsinatnak, de mi azt reméljük, hogy ez a fontos tárgy vagy egy külön erre összehívott gyűlésen, vagy egy fótanácsban fog lefolytatni, mert a zsinat arra nem alkalmas, miután két nap templomozással van elfoglalva, s a harmadik napon már oly kevés tag van jelen s azok annyira kimerültek, hogy nem volna célszerű akkor venni elé.

— **A lelkészi fizetés** 600 frtra kiegészítése vagyis a lelkészeknek az új törvények következtében elvesztett jogainak és jövedelmének a kárpótlását az E. K. Tanács már két ízben is megfolyamodta s a kormány részéről olyan nyilatkozatok tétettek, hogy a kárpótlás remélhető, annyival inkább, mert a magyar nemzetnek önzetlenebb szegény napszámossai nem voltak s nincsenek, mint az unitárius lelkészek. Most, midőn némelyik minden pénzjövedelmétől elesik, valóban időszerű is a kárpótlás, a mit mi elvárunk!

— **Olvasóink figyelmébe.** Lapunk melléklete képpen veszik olvasóink Iszlai Márton barátunk előfizetési felhívását „Egyházi énekek gyűjteménye” című pályanyertes munkájára. Azon körülmény, hogy a bírálók: Boér Gergely, Győrfi Ferencz és Miklós György e művet egyhangulag érdemcsenek találták a 100 frt pályadíjra: fölment minket e mű ajánlásától. Csak azt akarjuk figyelmébe ajánlani olvasóinknak, hogy a könyv, mire oly régóta epedve várakoztunk, meg van. Illő tehát, hogy a nagymérvű erkölcsi méltánylás mellett a könyvet vegyük is meg, mert különben is az előfizetési ár most nagyon olcsó, később valószínűleg sokkal drágább lesz. Szerző nagy és derekas munkát végzett e mű megszerkesztésével, de hogy e munkássága vallásos életünk fejlődésére hasznossá váljék: a most már tölünk függ!

— **Budapesti lelkész** Derzsi Károly, a mint megelőző számunkban jelezttük, lemondott a lelkészségről s miután a lemondást illetékes helyről vette felszólítás után sem vonta vissza, az E. K. Tanács kimondotta, hogy f. évi október 1-én napjával nyugalomba bocsátja, illetőleg ezt a közelebbi zsinatnak ajánlja, D. K. érdemeinek elismerése és méltánylása mellett.

— **Az angol unitáriusok** nemzeti konferenciája az 1897-ik évre főtiszt. Ferencz József püspök urat kérte fel szónokának. Reméljük, hogy a főtiszt püspök úr megszerzi az angoloknak azt az örömet, hogy Albion földjén lássanak unitárius püspököt.

— Recsenyédén id Bombér Józsefné, szül. Magyar Mari (ev. ref.) közelebről elhunyt egyetlen fia (ev. ref.) emlékére, az unitárius ekklésiának egy díszes urasztali abroszt és három szép kenyértakarót ajándékozott, melyeknek értéke 10 ft. Legyen áldott az elhunyt emlékezete. G Á L J ó z s e f pap.

Gy.

— Ürmösi Kálmán pályanyertes munkái: „Az egyházak szellemi élete” és „Mit várhatunk a kepe megváltástól” sajtó alatt vannak s még e hónapban megjelennek.

E-i

— A zsinatra lapunk külön tudósítóról gondoskodott s reméljük az Unitárius közlöny közelebbi száma, mely szeptember elején jelenik meg, oly híű képet fog nyújtani az egész zsinat lefolyásáról, hogy a kik jelen nem lehetnek is, teljesen maguk előtt fogják látni annak lefolyását Ezen zsinati szám, mely a l- k a l m i képekkel is lesz illusztrálva, külön is megrendelhető lesz 12 kr-ával. A megrendelések az ekklésiai tagok a lelkész vagy tanító urak útján, mások egyenesen szerkesztőségünknel eszközölhetik.

E-i

— Új törvények „A házassági jogról” szóló 1894 XXXI t.-cz. Ára 1 ft 20 kr. „A gyermekek vallásáról” szóló 1894. évi XXXII. t.-cz. „Az állami anyakönyvekről” szóló 1894. évi XXXIII t.-cz. 70 kr. megjelent Ráth Mór kiadásában Budapesten. Nemcsak lelkészeknek s polgári hivatalnokoknak, de általában mindenkinek érdekében áll, hogy ezeket a törvényeket ismerje. A Ráth Mór kiadása annyival becsesebb, mivel kitünő szakférfiak látták el jegyzetekkel, adatokkal és magyarázattal. Ugyancsak Ráth Mór kiadásában jelent meg a találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII t.-cz. Ára 40 kr. Továbbá az 1895. évi t.-czikk második füzete. Ára 80 kr

Egy.

— A hódmezővásárhelyi ref. főgymn dr. Baksay Lajos főgondnok kezdeményezésére állami segélyért folyamodott A közoktatási kormány méltányolta e kérést, a gymn. ujjaépítéséhez 60,000 frttal, fenntartásához pedig 13,000 ft évi segítséggel járul. A tanárok fizetésének javítására erre az évre 8000 frtot utalványozott Az egyháztanács jul 5-én tartott ülésében az igazgató fizetését 1600 ft törzsfizetésben, 500 ft korpótlékkal, 300 lakásbérrel és 100 ft igazgatói tiszteletdíjjal állapította meg Három tanár törzsfizetését, korpótlék és lakásbérrel egyenkint 2280 ft, négy tanárnak 1600 és három tanárnak 1450 frtban állapította meg.

E-i

— Bedő Dénes, székelykereszturi állami tanítóképezdei tanár szeretett híű neje, az önfeláldozó édesanya Bedő Dénes né, szül. Komáromy Emma életének 37-ik s boldog házasságának 13-ik évében július hó 15-én, agyhántalmak miatti rövid két heti szenvedés után, jobblétre szenderült. Áldás és béke emlékére.

Gy.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Közgyűlés A háromszékköri fiók-egyletnek a D F E Választmányához intézett szives meghívása alapján az egylet érdemes tagjait ezennel atyafiságos indulattal meghívom a D F. Egyletnek Bölönben augusztus 24-én délután tartandó közgyűlésére.

Dr. Brassai Sámuel,
egyl. elnök.

Egylet

Emléket Dávid Ferencznek! Az eszme él és hat. Ime elhatott a Székelyföldre is. Vargyasról Tarcsafalvi Albert tanító úr 1 frtot küldött Köszönettel nyugtázzuk! (6-ik közl.)

Egyi

Az „Unitárius lelkéször” A Dávid Ferencz Egylet f. évi bölöni közgyűlésének egyik fontos mozzanata lesz a „lelkész körnek” a megalakulása. Az unitárius lelkéször a D. F. E. lényeges kiegészítő része lesz, a mely ugy a D. F. E. fiók-egyletben, mint az anyaegyletben lényeges szerepet vinni van

Egyi

elhíva. A lelkészek, mint hivatásuknál fogva minden valláserkölcsei mozgalom elősegítői biztonnal sok üdvös eszmét fognak megérlelni nemcsak saját magas-tos hivatásuk hanem az egyetemes vallás erkölcsi élet előnyére is. Mi nagy re-ményekkel várjuk a lelkészkör végleges megalakulását.

A „Fiatalság Barátja“-nak vallásunkat, erkölcsünket és egyházunkat tárgyzó (6-ik) számát, melyet a főt. püspök úr körözvényileg ajánlott a vallás-tanítóknak, elég jól felkarolták az egyházak, de mégis nagyon sok van, a hova egy számot sem kértek. Óhajtanánk egy lehetőleg teljes névsort közölni!

A D. F. E. pénztárába újabban befolyt összegekről a nyugtázást lapunk jövő számában fogjuk közölni.

A fiók-egyletek választmányai szíveskedjenek jelentéseiket és számadá-saikat rövid időn beküldeni

Lapunk jelen számát az egyházköri közgyűleésekről szóló tudósítások érdekében egy félível bővítettük. Reméljük, hogy olvasóink örömet fogják venni.

A D. F. Egylet kereszturkőri fiókja évi rendes közgyűlézét Kereszturon augusztus 10-én d. é. 10 órakor fogja megtartani. Tárgyai: Titkári és pénztár-noki évi jelentések. Külön meghívók nem küldetnek.

Sz.-Keresztur, 1995. júl 15.

Dr. Jankovich Pál,
f.-e. elnök.

Ürmösi Sándor,
f.-e. titkár.

Fiatalság Barátja talányai megfejtése Szórejtvény: tél, tavasz, nyár, ős. Bibliái kérdések: 1. Éli. 2. Filiszteus 3. A Mózes 2-ik és 5-ik könyvében. 4. Babylonban 5. Én Istenem, én Istenem, miért hagyál el engemet? 6. Damaskusi. 7. Rómában. Trófiás kérdések: 1. Ajtó 2. Olló. 3. Farkas 4. Oszkár. 5. Tibor 6. Szentgyörgy. Elrejtett szavak: 1. Kolozsvár. 2. Irland. 3. Rákóczy. 4. Amerika. 5. Lyuk = Király. Számrejtvény. 1. Egykor nekem is szép hazám volt, az ibolya mosolygott, a rózsza lángolt . . . álom volt. 2. Kis kaecóid összetéve szépen, imádkozzál édes gyermekem. Kovács, írka, sült, sánta, Krakó, rest, k. Megfejtők: Vás Ilka és Székely Mária közös cróvel II.-Szt. Péter. Adorján Géza és Jenő, Torda. (Köszönjük, hogy levelet is írtatok, s mi is örvendünk, hogy a Fiatalság Barátját szerettitek, s hogy a vizsgáitokat jól letették. Használatok jól a szünidő hátralevő részét is. Szerk.) Török Géza, Csongvai Dénes, Boros Ella Kolozsvár A megfejtők mindenikének egy jutalmat adunk. Vas I és Székely M. kapnak egy teljes bibliát és újtestamentumot, mivel ők fejtettek meg legtöbbet. Adorján G. Vörösmarty M. századok, Adorján J. a reformatorok képei; Török Szentiványi munkái; Csongvai Channing művei, Boros E. egy nagynéne levelei. A könyveket elfogjuk küldeni.

Szerkesztői izenetek. P. A. N. E.—ő. Sajnálattunkra, a képekkel jelenleg nem szolgálhatunk, hanem újból állítunk össze egy csoportot s azt e helyen megírjuk.

Jelen szám másfél ív terjedelmű.

TARTALOM: Gyöngyösi István. (Képpel.) B. Gy. 113. l. — Krisztus, Szent-Péter és a méhek. (Krisztus-monda.) Végh Mátyás. 117. l. — Az unitárius egyházkörök évi gyűlései 120. l. — Háromszéki ünnepély. Simó János. 129. l. — A jámbor földműves egy nyári napon. Siménfalvi Gy. 131. l. — A magyar ten-germellék. (Vége.) Kilyéni Endre. 132. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 133. l. — Egyleti élet és mun kásság. 135. l. —

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt (Belközéputca 2.)